

HVERVNING OG ARBEJDSLØSHED

At den enkelte fremmedarbejder endte med at finde arbejde i Danmark var i 1960erne i høj grad tilfældigt. Hvervningen foregik enten ved anbefaling og rygter mellem arbejderne eller ved rekrutteringsrejser.

Foto: Uwe Bødewadt.

I august 1973 beretter Fremmedarbejderbladet om tre virksomheder, der alle havde fået tilladelse til at ansætte flere fremmedarbejdere. Alle tre virksomheder havde rekrutteret arbejdskraft gennem de fremmedarbejdere de havde i forvejen. På Slagelse Andelsslagteri valgte man at udvælge 50 nye medarbejdere ved at lade de ansatte fremmedarbejdere hver komme med et navn. På Allerups Efterfølgers Jernstøberi i Odense koordinerede man med andre støberier, sådan at den samme ikke blev ansat flere steder.

På hververejse

Hvervningen af fremmedarbejdere var fra arbejdsgiverens side ofte målrettet mod bestemte nationaliteter, som de havde erfaring med. I en ansøgning om

dispensation for indvandrerstoppet fra august 1972 skrev Randers Jernstøberi, at de søgte om lov til at ansætte 20 tyrkiske gæstearbejdere. De foreslog, at repræsentanter for hhv. støberiet og for arbejdsformidlingen sammen rejste til Tyrkiet for at udvælge arbejdere, sørge for, at de blev helbredsundersøgt og kendte til arbejdet, inden de kom til Danmark.

Rejsen blev imidlertid ikke til noget, da ansøgningen blev afvist. Ideerne om aktiv hvervning i udlandet var i øvrigt ikke nye, hverken historisk eller i samtiden. Vesttyskland havde således i 1960'erne officielle hvervekontorer, bl.a. i Italien.

Med eller uden arbejdstilladelse ...

En del arbejdere arbejdede, selvom de ikke havde arbejdstilladelse. En opgørelse i januar 1974 viste, at der i 1973 var afsløret 343 ulovlige arbejdsforhold, hvilket førte til 268 udvisninger.

Straffen for beskæftigelse af arbejdere uden arbejdstilladelse var begrænset. Hvis det var første gang, arbejdsgiveren blev taget i at beskæftige ulovlige arbejdere, fik han en bøde på mellem 400 og 600 kr. per arbejder. I enkelte tilfælde blev der dog givet større bøder. Konsekvenserne for arbejderen var mere alvorlige – nemlig udvisning. Flere gange i debatten blev straffen for at ansætte gæstearbejdere anset for at være for mild.

Fremmedpolitiet havde også til opgave at kontrollere, at bestemmelserne om overenskomst- eller sædvanemæssig løn blev overholdt. Løsningen af opgaven blev kritiseret, men politiet hævdede, at de hverken havde viden eller ressourcer til denne opgave.

Arbejdsløshed

Med oliekrisen i 1970'erne skiftede beskæftigelsessituationen hurtigt, ikke bare i Danmark men i hele Europa. Det betød en stigende arbejdsløshed, også blandt

fremmedarbejdere. Ledigheden i 1960erne var på under 2 procent, men fra 2,3 procent ledige i 1974 steg ledigheden til 10,2 procent i 1983.

Fremmedarbejderne var fortrinsvis ansat i industri- og byggebranchen, hvor konjunktursvingninger havde stor effekt. I første nummer af Fremmedarbejderbladet i august 1971 var arbejdsløsheden blandt fremmedarbejdere opgjort til 8,5 procent. En præcis opgørelse over arbejdsløse fremmedarbejdere er vanskelig at få, da der ikke eksisterede nøjagtige registre. Specialarbejderforbundet (SID) var det eneste fagforbund, der registrerede fremmedarbejdere.

Blandt SID's fremmedarbejder-medlemmer var 16,4 procent arbejdsløse den 19. oktober 1974. Til sammenligning var 7,5 procent af den samlede arbejdsstyrke arbejdsløse på samme tid. Arbejdsløsheden steg eksplosivt. Måned efter i november 1974 kunne Fremmedarbejderbladet berette om 22,3 procent arbejdsløse blandt SID's fremmedarbejder-medlemmer.